

Středověk a novověk

Middle Ages and Modern Times

Adamov (okr. Blansko)

Ul. Hradní č. p. 3; intravilán, parc. č. st. 10.

Novověk. Městský dům. Náhodný zásah/nález. Průzkum.

Uložení nálezu: neodebrány.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3025919N, 16.6495356E

V letních měsících roku 2020 byla odstraněna stavba č. p. 3 na ulici Hradní v Adamově. Na stavební aktivitu upozornil pracovník Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., historik J. Štětina z Národního památkového ústavu – územního odborného pracoviště v Kroměříži, který také provedl základní dokumentaci odkrytých situací, zejména reliktní zdí a dvou do skály vytesaných sklepních prostor. Při následné prohlídce místa bylo zjištěno, že v inkriminovaném prostoru již nebyly žádné archeologické uložení, které by měly stratigrafický vztah ke kamenným konstrukcím. Vzhledem k povaze torzálních zdí lze předpokládat, že se jednalo o terasní či opěrnou úpravu pro bývalou obytnou historickou část Adamova ve vztahu k lichtenštejnské železářské huti (Janově huti), která zde existovala snad již v 17.–18. století, a zaručeně v roce 1851 (Kreps 1976, 50, obr. XL: 18; XLV: 24).

Zbylé kamenné konstrukce naznačují, že zde mohly původně stát v uliční frontě jedna nebo dvě budovy se základy založenými v obdélném zářezu vytesaném v granodioritové skále. Vzhledem k pokročilosti neohlášené stavby nebylo již možné provést plošný záchranný archeologický výzkum.

Literatura

Kreps, M. 1976: *Dějiny adamovských železáren a strojíren do roku 1905*. Brno: Blok.

Summary

A fragmentary terrace or the retaining walls of former historical buildings, possibly including ironworks that existed there as early as the 17th–18th centuries (Kreps 1976, 50, Fig. XL: 18; XLV: 24), were documented during the demolition of building No. 3 in Hradní Street in Adamov (Blansko District) that took place in the summer of 2020.

Petr Kos

Babice nad Svitavou (okr. Brno-venkov)

„Vaječník“; zřícenina Hrádek u Babic, parc. č. 987/2.

Středověk. Hrad. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu:

Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3035317N, 16.6972017E

Během povrchové prospekce, jejímž účelem měla být původně pouze rekognoskace torzálního maltového zdiva (Kos

2019; Štětina 2019) zaniklého hrádka nad žlábkem Vaječníkem v údolí Křtinského potoka, byl letmým revizním průzkumem detektorem kovů získán drobný soubor metalických předmětů. Šlo o menší zlomek masivního železného třmene (snad typ E nebo I, 12.–14. století; srov. Nowakowska-Cwetsch 1980, 73, 75, rys. 3: 6; 3: 10), fragment železného odlomeného trnu/hrotu čtverhranné profilace a dva páry bronzových a železných kroužků menších shodných průměrů. Doposud se jedná o první publikované kovové nálezy zřejmě středověké povahy z této drobné fortifikované polohy, zhruba datované do období vrcholného středověku (Doležel 1996; Oliva a kol. 2015, 32). Získané nálezy pochází z hrany posledního nepřilíhající výrazného plochého skalnatého zadního dílu hradu, který má při svém vnějším severozápadním obvodu málo zřetelný náznak prstencového příkopového hrazení o max. délce cca 15–20 m a šíři 1,5–2 m. Tento nejspíše stavebně-obranný prvek nebyl dosud v odborné literatuře zmíněn; není však vyloučeno, že jde čistě jen o základový žlab palisády, či započatý výkop budoucího zděného základu nedokončené obvodové hradby. Absence militarií vylučuje souvislost s bojovou činností za 2. světové války. Právě odtud je z minulosti zmiňován J. Doleželem náležející zříceniny zříceniny středověké keramické nádoby, který se nepodařilo dosud doplnit o další (srov. Doležel 1996; Štětina 2019). Pod hrádkem, na hranici katastrů Babic nad Svitavou a Habrůvky, byly v údolí Křtinského potoka lokalizovány další neznámé objekty raně novověké vápenice (Kos 2019). Celkem tu již byly rozpoznány čtyři pozůstatky jámových pyrotechnologických zařízení s výrobními odvaly obsahujícími zlomky nedopalu vápna, popelovitého prachu a mazanice. Je pravděpodobné, že nejvýchodnější reliktní větší jednokanálové pece (u můstku přes Křtinský potok pod jeskyní Kostelík) je druhotně vsazen do rozměrné terénní prohlubně přibližně obdélného tvaru o stranách cca 10 × 7 m. Nevyklučuje se, že jde o pozůstatek nedokončené rozměrné vícekanálové středověké vápenické pece. Nově zjištěné indicie tak spíše podporují dataci nedokončené fortifikované hradní stavby do období vrcholného středověku (13.–14. století) a nevykazují žádný prokazatelný vztah k domnělé „umělé“ vystavěné romantizující zřícenině vranovsko-křtinského lichtenštejnského voluptuáru z 18.–19. století (srov. Golec 2014, 244, 250; Oliva et al. 2015).

Literatura

- Doležel, J. 1996: Vrcholně středověká fortifikace nad údolím Křtinského potoka, k. ú. Babice nad Svitavou (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1992, 76–77, tab. 25–26.
- Golec, M. 2014: Vranovsko-křtinský lichtenštejnský areál. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales XCIX(2)*, 235–250.
- Kos, P. 2019: Nové vápenické a cihlářské areály v Moravském krasu a jeho okolí. *Archeologia technica* 30, 20–38.
- Nowakowska-Cwetsch, D. 1980: Strzemiona z terenu Polski (do XIV wieku): próba typologii. *Światowit XXXVI*, 65–81.
- Oliva, M., Golec, M., Kratochvíl, R., Kostrhun, P. 2015: *Jeskyně Býčí skála ve svých dějích a pradějích*. Brno: Moravské zemské muzeum Brno.